

Latvijas veģetācija un biotopi

Biol2045

Karšu noformēšana

Kārlis Kalviškis

2021. gada 29. novembrī

Karte ir zinātne + māksla + pasaules redzējums

Livoniae nova descriptio / Ioanne Portantio auctore. [Ortelius, A.], 1598.

Karte veidota izmantojot failus no:

<http://data.lnb.lv/nba05/kartes/html/10.htm>

<http://www.lithuanianmaps.com/Maps1594-1600.html>

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Karte ir zinātne + māksla + pasaules redzējums

<http://balticmaps.eu/>

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi

Biol2045

Ģeometriskie objekti

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Objektu izskatu nosaka

- Simbols.
- Izmērs.
- Krāsa.
- Novietojums, virziens.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Apzīmējumi (simboli) kartēs

- Vienkārši, viegli saprotami.
- Ja iespējams – vispārpieņemti.
- Jāiederas kartes tematikā un noformējumā.
- Jāņem vērā iespējamā lietotāju vēsturiskā pieredze.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

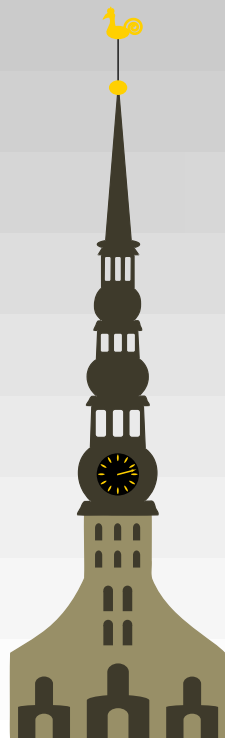

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Apzīmējumi (simboli) kartēs

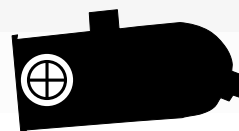
http://www.vietas.lv/objekts/sv_petera_baznica/bilde/17984
Autors: Aizupietis

<http://openclipart.org/>
Kalvis Kincis

unOfficial Map of Riga and Jurmala

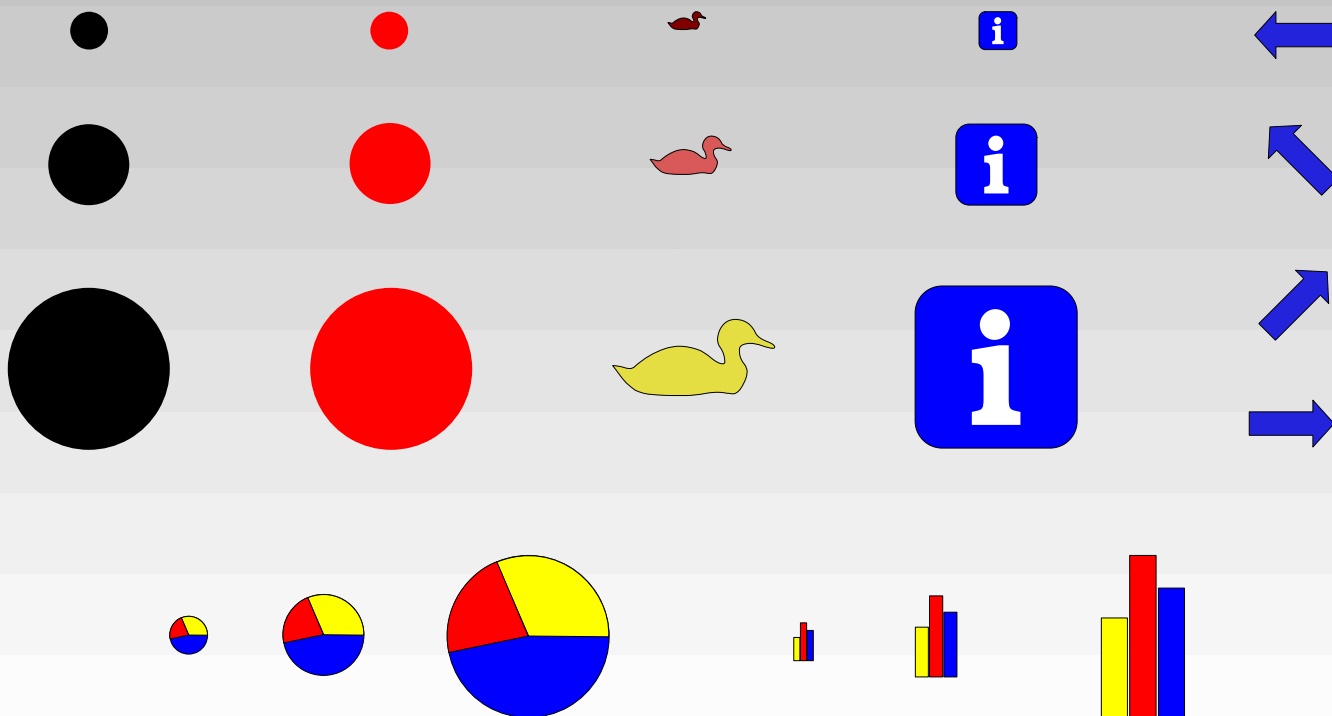

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Punkta attēlošana

Punktu atribūtdati var saturēt arī ziņas par virzienu, piemēram vēja virzienu. Attiecīgi to var attēlot ar bultiņām.

Punktiem var piesaistīt statistikas datus un attēlot tos kā grafikus.

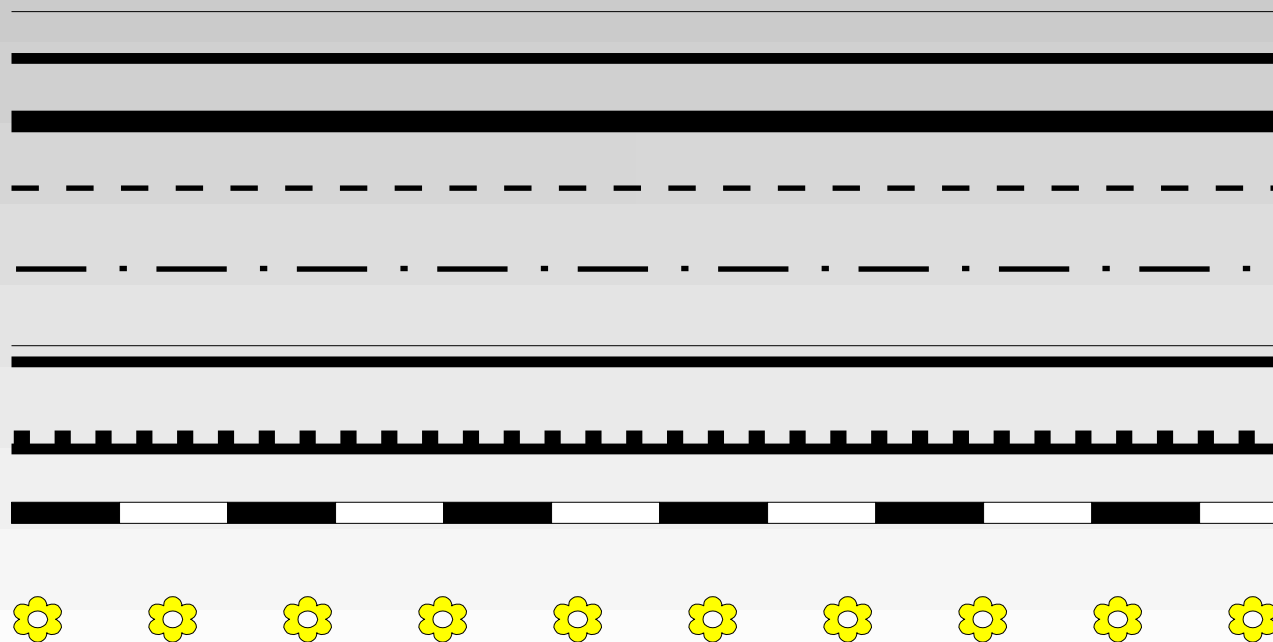
Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Līniju attēlošana

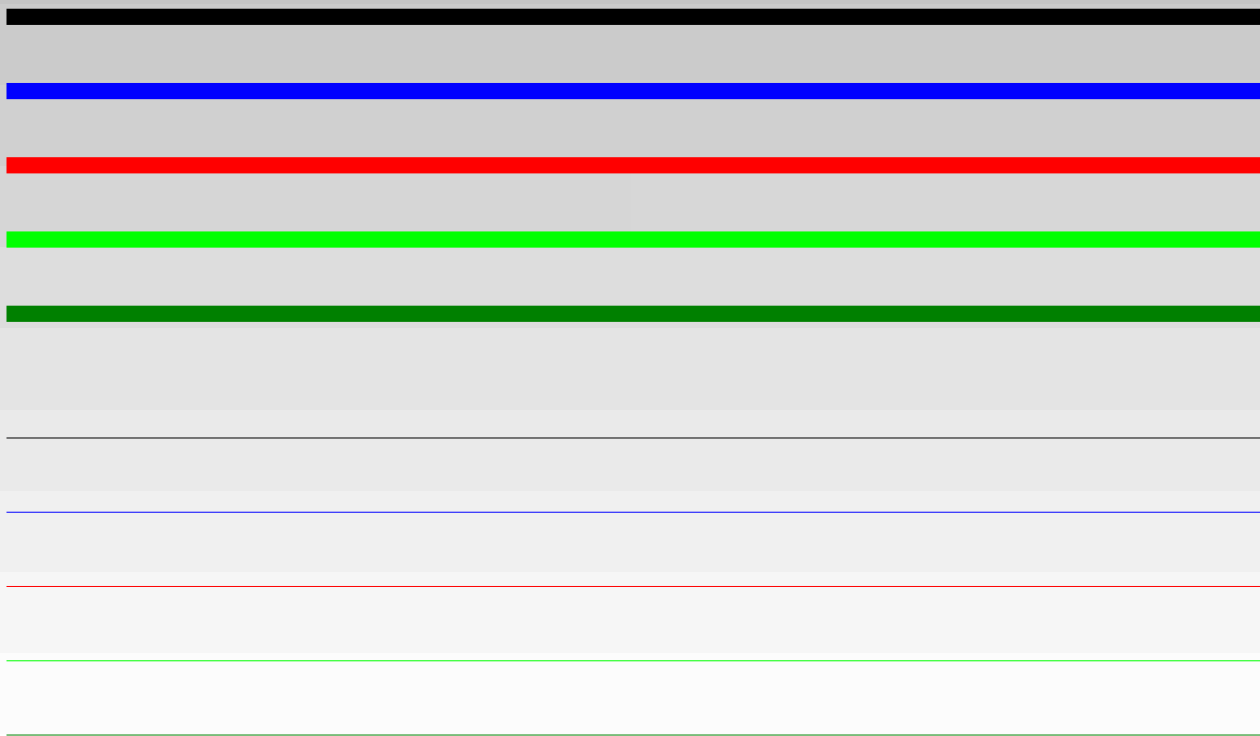

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Līniju attēlošana

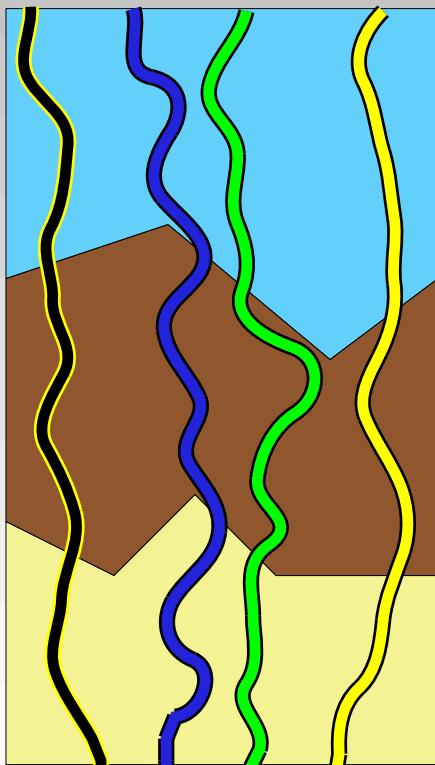

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Līniju attēlošana

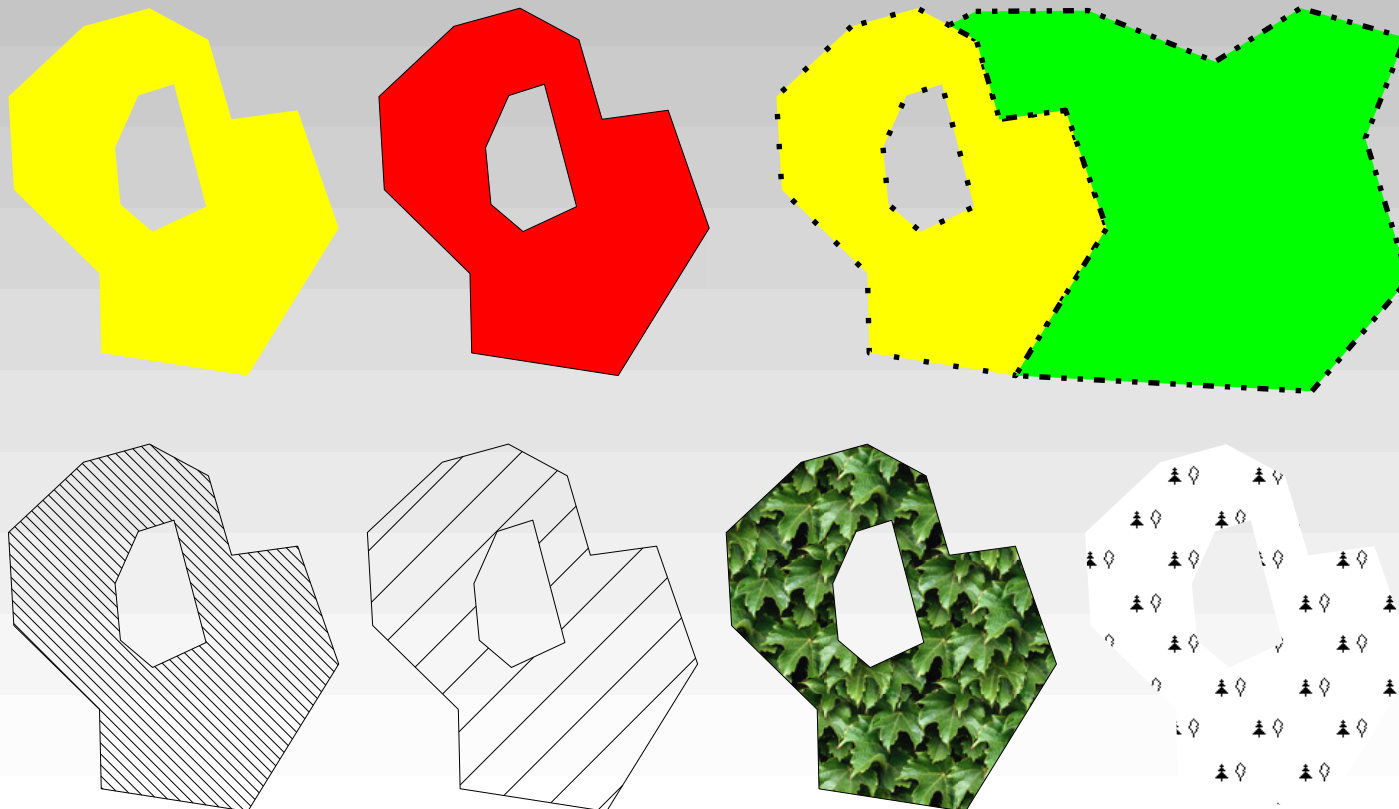

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Daudzstūru attēlošana

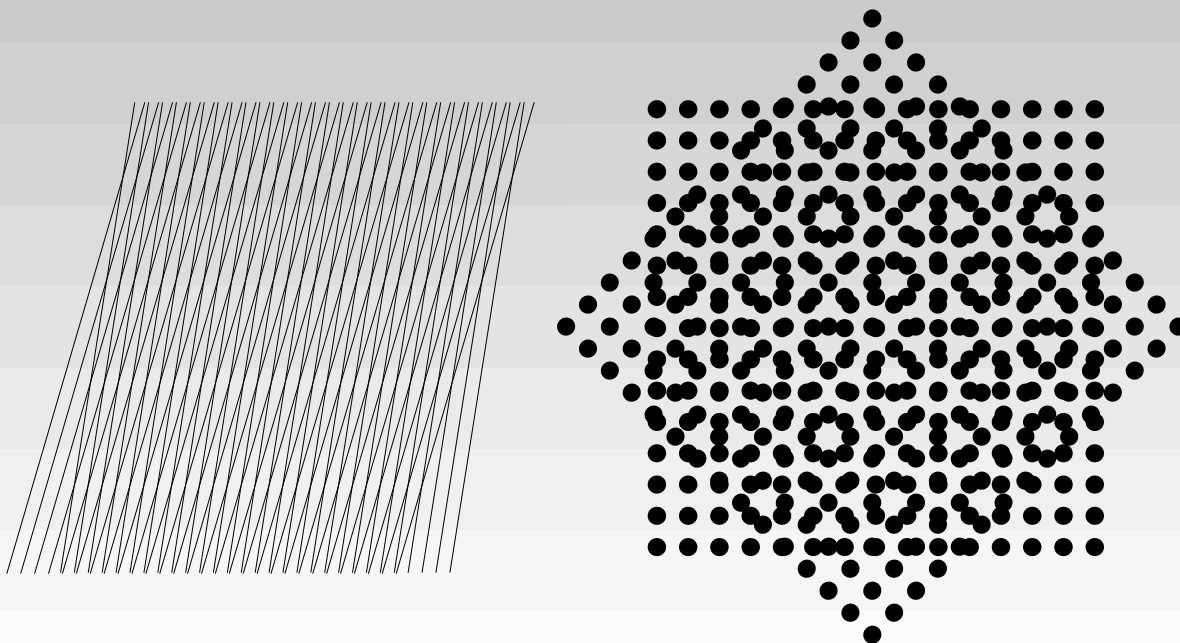

Daudzstūru, kuri saskaras, malām (līnijām) nevajag piešķirt sarežģītus simbolus. Satiekoties diviem daudzstūriem, tāpat neko nevarēs saprast. Ja nepieciešams apzīmēt arī malas daudzstūriem, kuri saskaras (piemēram, valstu robežas), jāizveido atsevišķs līniju slānis.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Muarē (moiré) – viļņu raksti

Svītrojums un punktējums
ļauj vienlaicīgi attēlot vairākus
daudzstūrus vienu virs otra.
Var rasties nevēlami blakus
efekti.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Viļņveida raksti var parādīties samazinot attēlu, kurā ir regulāri punkti vai līnijas

Ja laukumu aizpildīšanai izmanto svītrojumus un/vai punktējumu, tad samazinot izdrukāto karti, var veidoties dažādi kartē neesoši raksti.

Fragments no „Illustrated London News” (1873.02.06)
http://en.wikipedia.org/wiki/Moiré_pattern

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģētācija un biotopi :: Biol2045

Fragments no „Illustrated London News” (1873.02.06)
http://en.wikipedia.org/wiki/Moiré_pattern

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi

Biol2045

***Krāsu
izmantošana
kartēs***

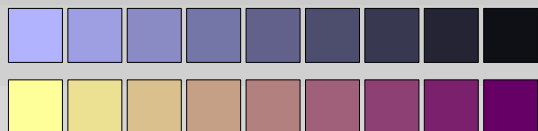

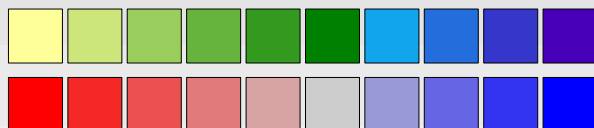
Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Krāsu izmantošana kartēs

Secīgi sakārtoti objekti

Secīgi sakārtoti ar lūzuma punktu

Sadalījums klasēs

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

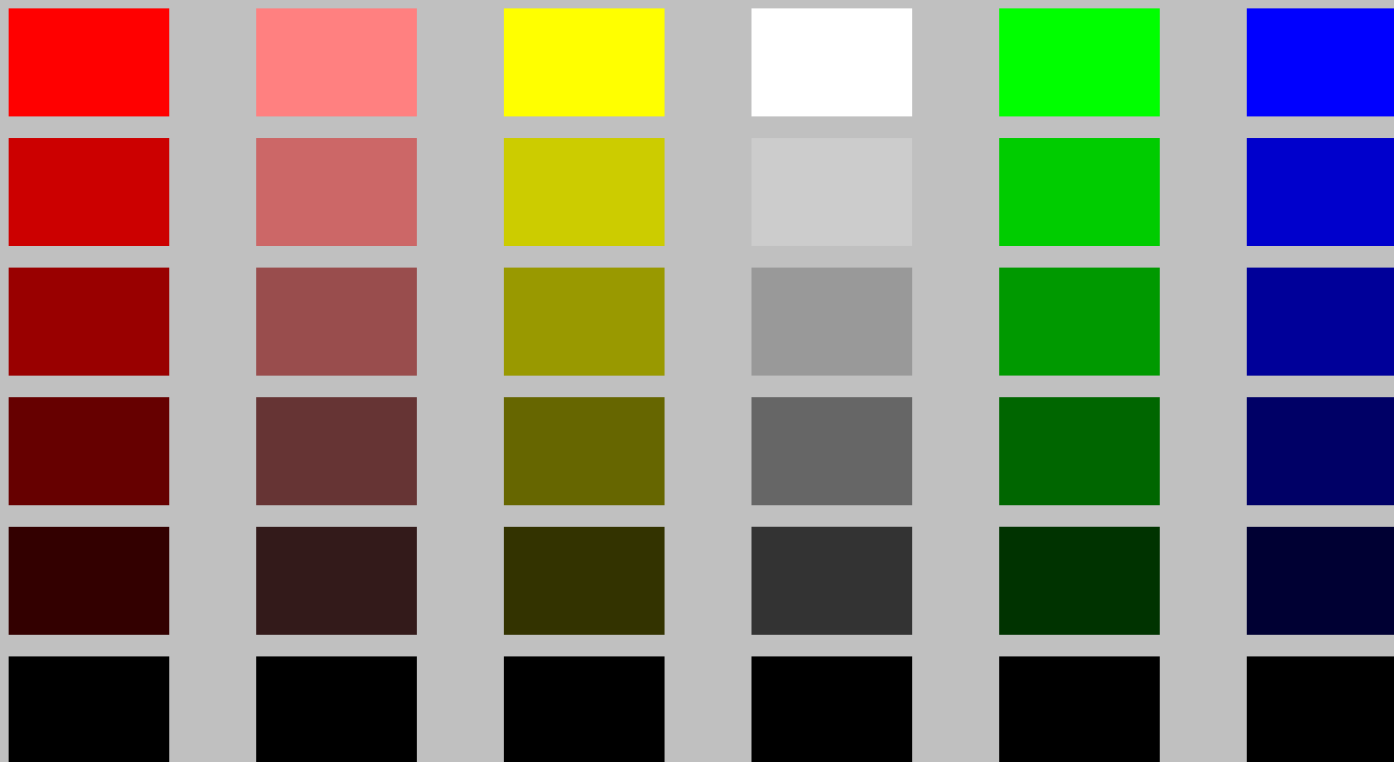
Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Krāsu pārveide uz pelēkiem toņiem

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Gaišo un un tumšo toņu izšķirtspēja

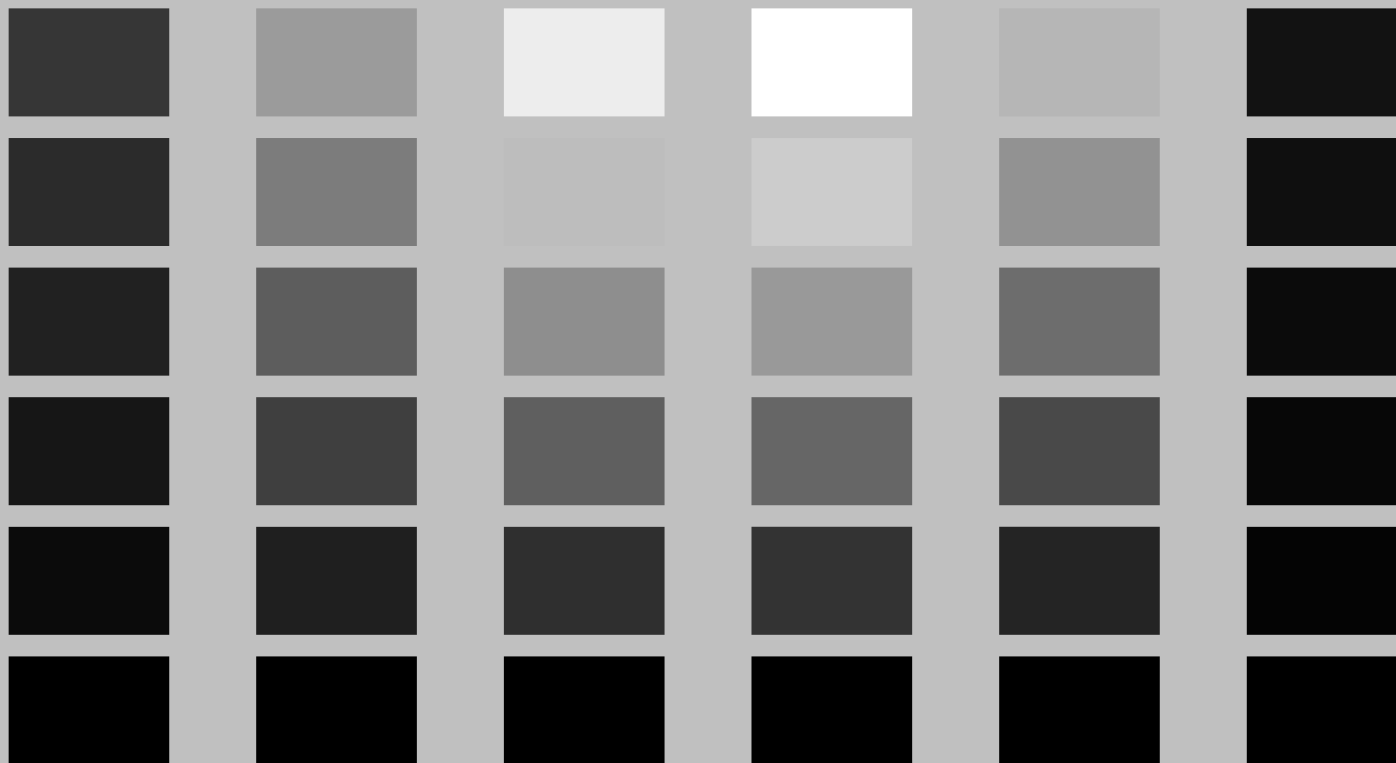

Visās paletēs krāsu izmaiņa ir lineāras. Atlēm RGB vērtību izmaiņu solis:

- 1) 51, 0, 0
- 2) 51, 25-26, 25-26
- 3) 51, 51, 0
- 4) 51, 51, 51
- 5) 0, 51, 0
- 6) 0, 0, 51

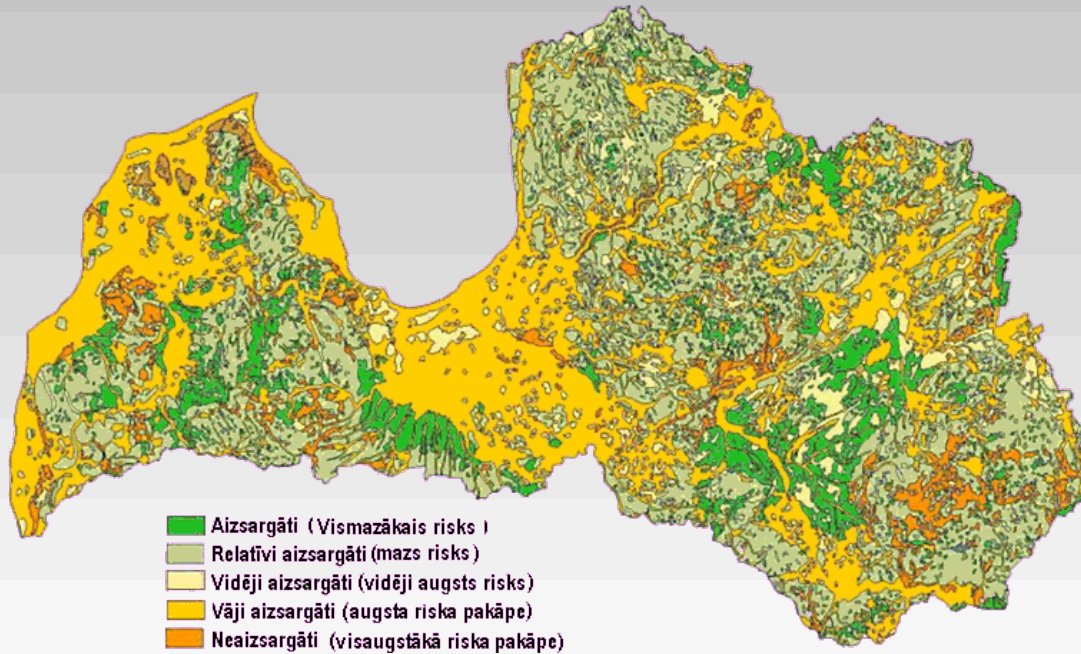
Gaišos toņus ir vieglāk izšķirt, kā tumšos.

Gaišo un un tumšo toņu izšķirtspēja

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Ierobežota krāsu uztvere

Riska faktori, to izvērtēšana un riska vadība Latvijas lauksaimniecībā

Pazemes ūdeņu aizsargātība
<http://www.riski.lv/public/25898.html>

Pārbaudīts 2012. gada 27. aprīlī.

„Viens no vides aizsardzības pamatuzdevumiem lauksaimniecībā ir samazināt un nākotnē novērst lauksaimniecības izraisīto ar nitrātiem saistīto pazemes ūdeņu piesārņojumu. Pazemes ūdeņu piesārņošanas risks ir viens no svarīgākajiem faktoriem nosakot riskam pakļautās teritorijas.[.]”

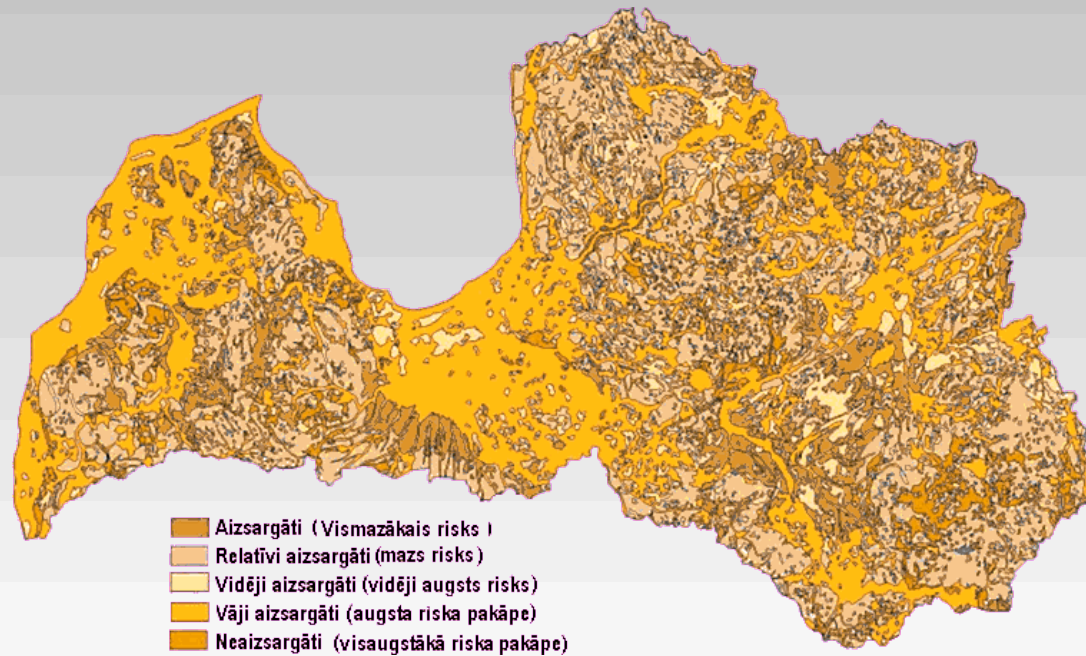
Riska faktori, to izvērtēšana un riska vadība Latvijas lauksaimniecībā
Pazemes ūdeņu aizsargātība
<http://www.riski.lv/public/25898.html>

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Ierobežota krāsu uztvere

- Aizsargāti (Vismazākais risks)
- Relatīvi aizsargāti (mazs risks)
- Vidēji aizsargāti (vidēji augsts risks)
- Vāji aizsargāti (augsta riska pakāpe)
- Neaizsargāti (visaugstākā riska pakāpe)

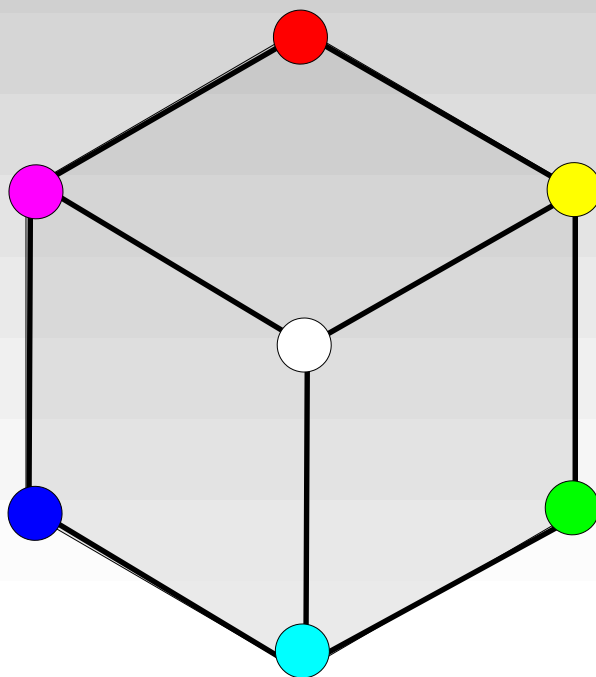
„[...]Balstoties uz esošajiem Ģeoloģijas dienesta monitoringa datiem, iespējams secināt ka Latvijā nav novērojams būtisks dziļo (artēzisko) gan seklo pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) piesārņojums ar slāpekļa savienojumiem. Ārpus koncentrēta piesārņojuma avotiem (izgāztuves u.c.) un izņemot raktās ūdens apgādes akas acīmredzams pazemes ūdeņu piesārņojums Latvijā gruntsūdeņos ir konstatēts tikai dažos gadījumos. Gruntsūdeņu piesārņošanas riska karti ir izstrādājusi firma «Ģeokonsultants».”

Karta apstrādāta ar «PaintShop PRO» 4.12 izmantojot «Vischeck» papildinājumu (<http://www.vischeck.com/>) izvēloties deuteranopijas pārveidi.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Ierobežota krāsu uztvere

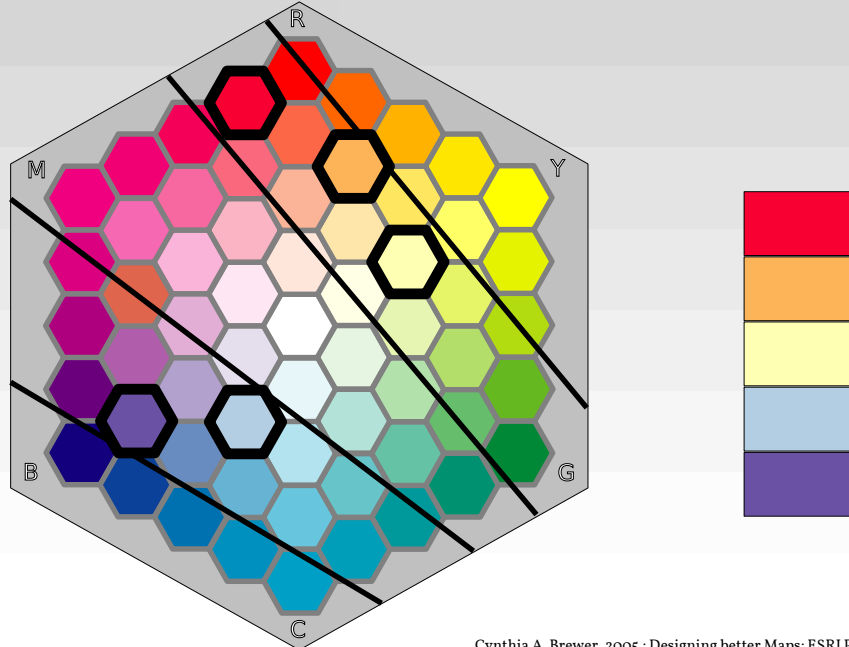
Krāsu kubs, kad mēs
raugāties uz to no baltās
viršotnes

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Ierobežota krāsu uztvere

- Daļa cilvēku nespēj atšķirt vienā joslā vai blakus joslās esošās, vienāda gaišumu krāsas.

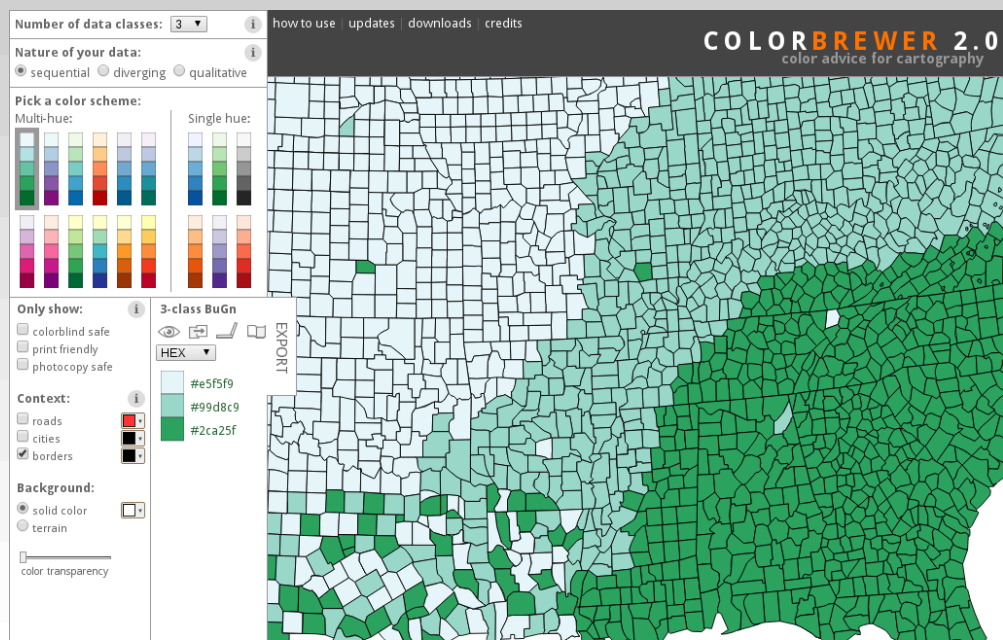
Cynthia A. Brewer, 2005.; Designing better Maps; ESRI Press; ISBN-13: 978-1-58948-089-6

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Krāsu palešu piemēri

- <http://colorbrewer2.org/>

© Cynthia Brewer, Mark Harrower and The Pennsylvania State University
Source code and feedback
Back to Flash version
Back to ColorBrewer 1.0

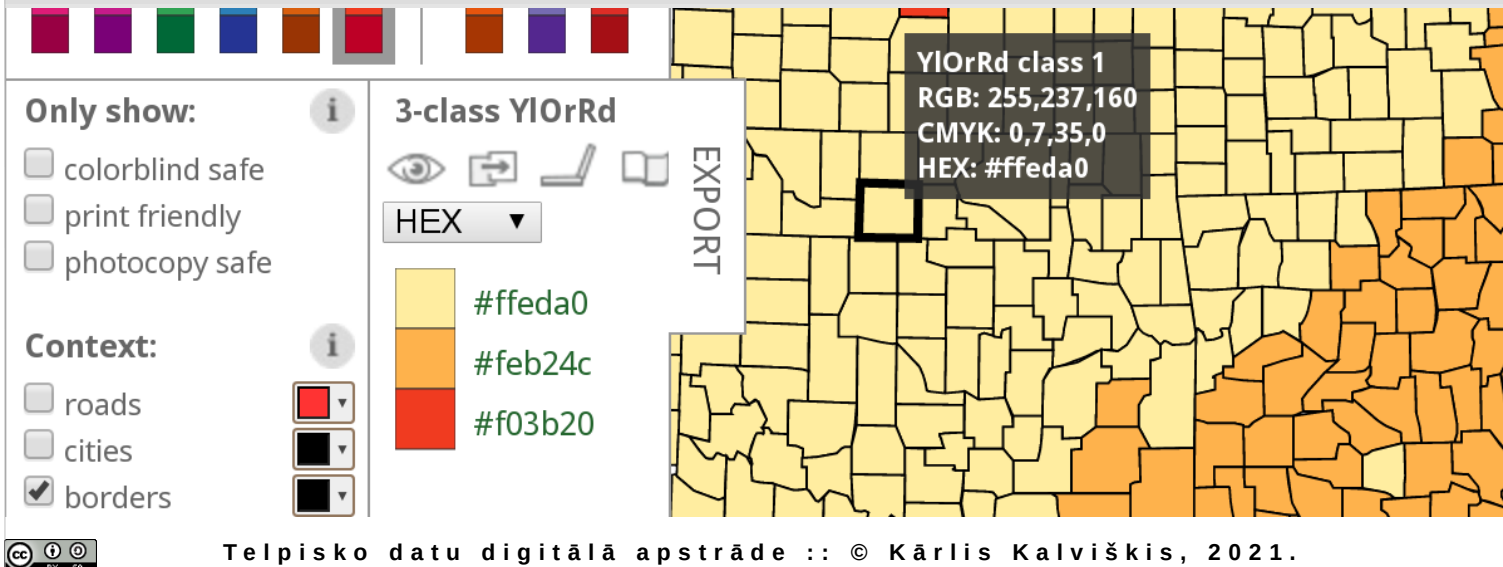
axismaps

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

„colorbrewer2.org” krāsu kodi

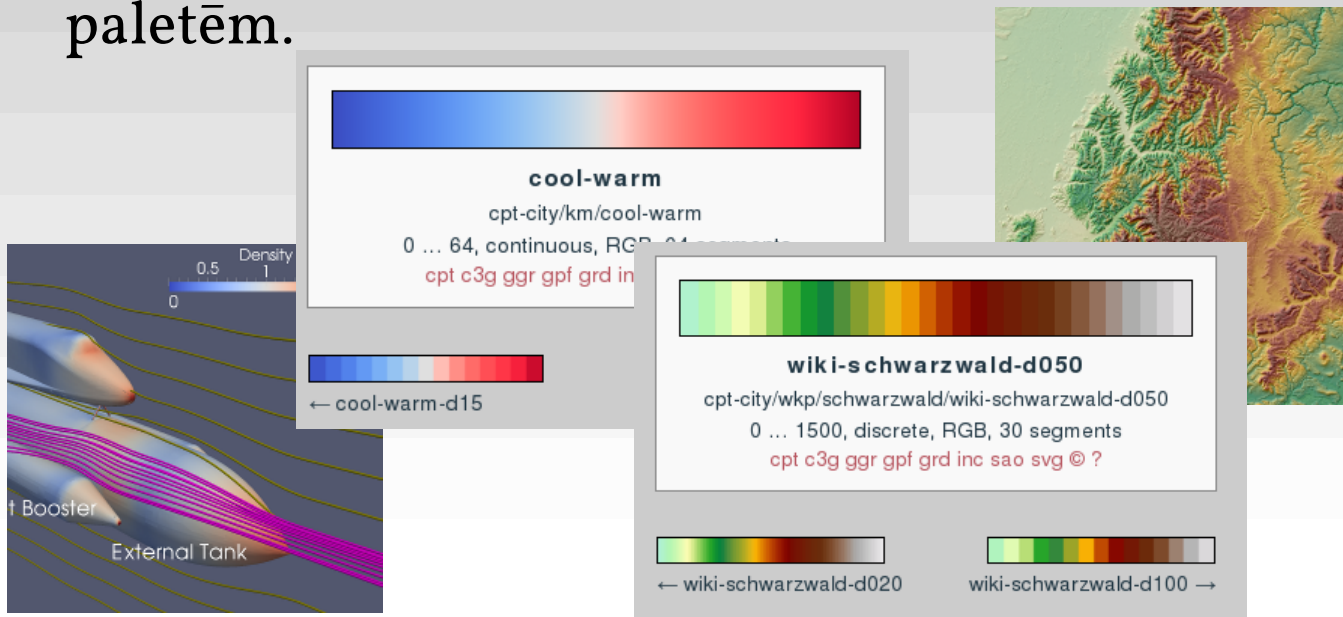
- *RGB*, *CMYK* – krāsu telpas.
- *HEX* nav krāsu telpa, bet gan *RGB* pierakstīts heksadecimālajā sistēmā.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Krāsu palešu piemēri

- <http://soliton.vm.bytemark.co.uk/pub/cpt-city/>
- Milzīga krātuve ar dažnedažādām krāsu paletēm.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Tikai rūpīgi ieskatoties iespējams atšķirt jau esošo pārklājumu no plānotā.

- cell-phones/
with car installations
- planned till 30.06.2002.
- cell-phones/
with car installations

Rīga in your pocket; june/july 2002

TELE2.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Vai balts ir balts?

- Nomākusies diena.
- LED spuldze ar „siltu” gaismu.

Fotografēts divos dažādos apgaismojuma apstākļos – mākslīgā apgaismojumā un dienas gaismā.

Programmatiski izveidotais baltā balanss

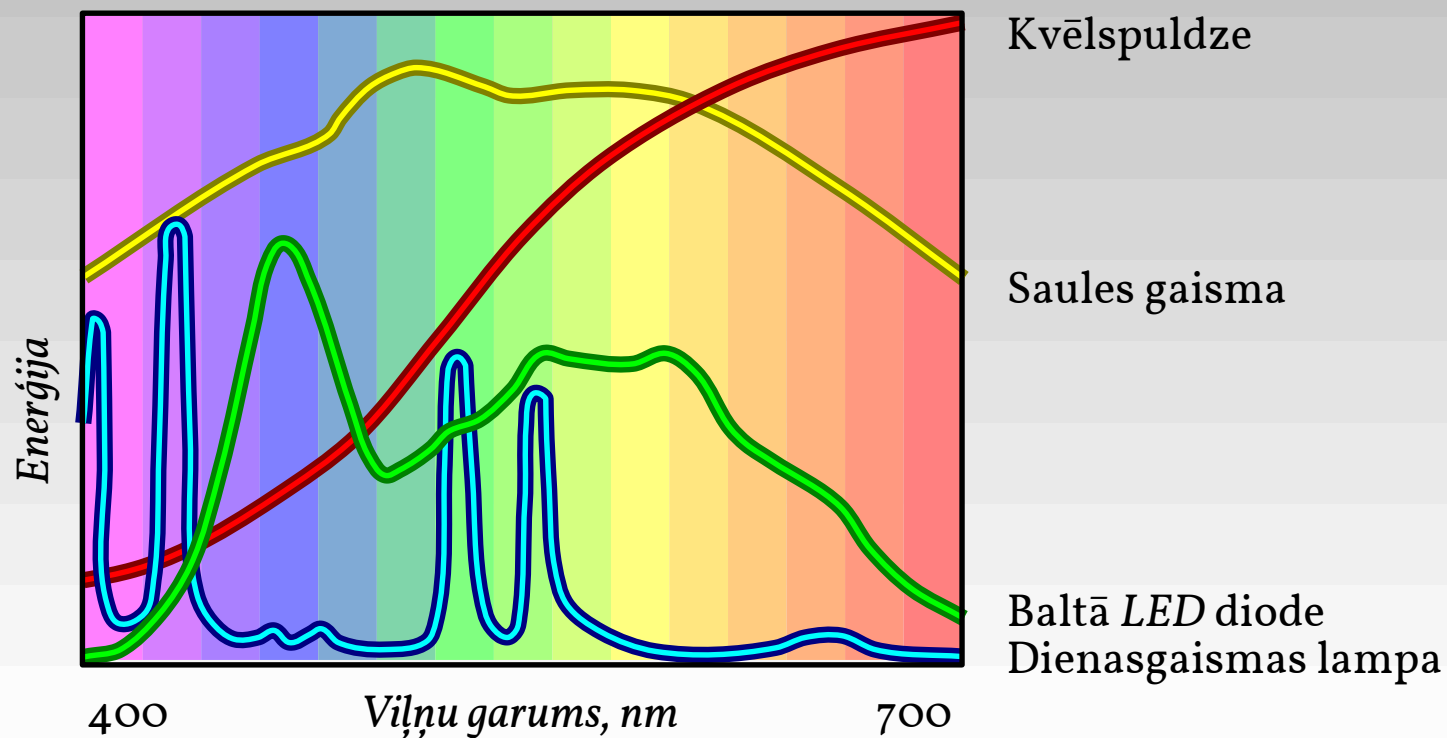
- Nomākusies diena.
- LED spuldze ar „siltu” gaismu.

Dažādos apgaismojumos uzņemtajām fotogrāfijām programmatiski izmainīts krāsu balanss (white balance). Abos attēlos atšķiras gan dzeltenīgie, gan sarkanīgie toni, lai arī baltā krāsa abos ir balta.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Apgaismojums

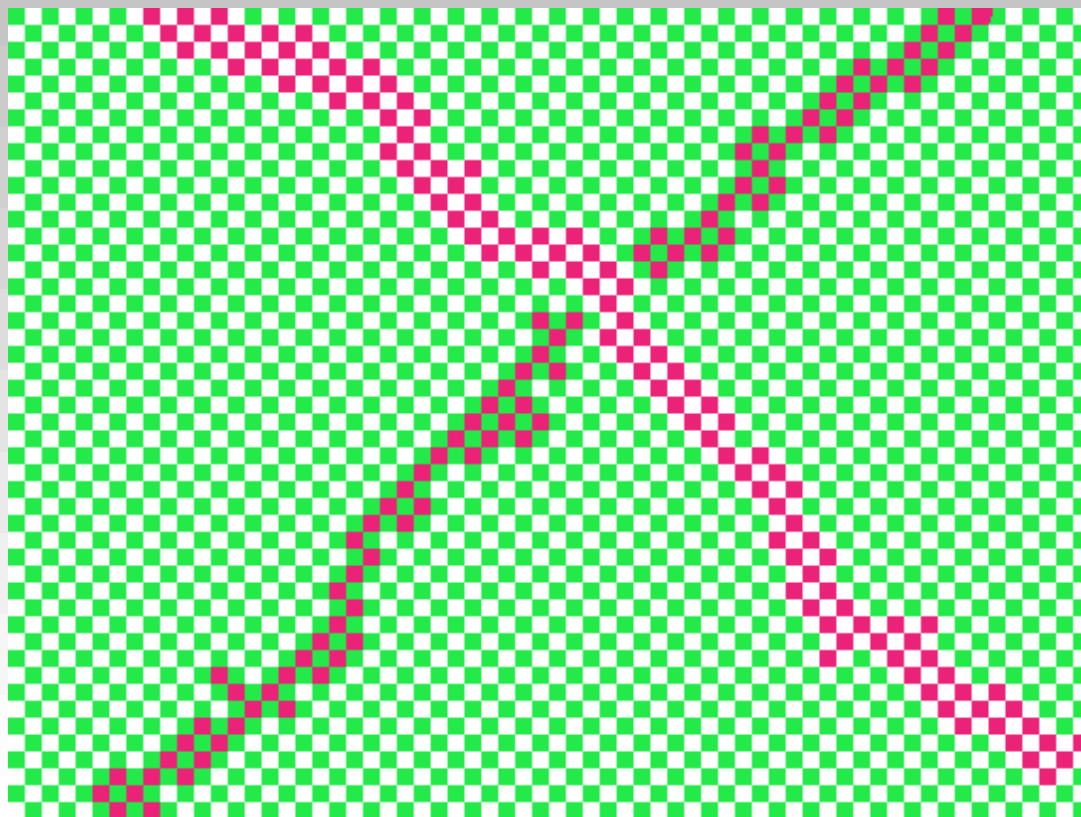
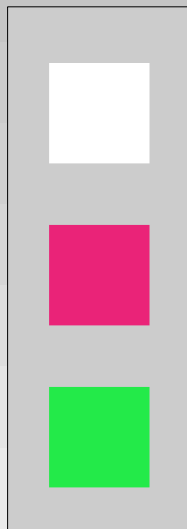
Līknes pēc <http://www.color-theory-phenomena.nl/07.01.html>

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Aiz vien vairāk mūsu ikdienā ienāk LED apgaismojums. Dažādām LED lampām ir atšķirīgas starojuma līknes. Problēmas izšķirt sarkanās krāsas (neej tumsā ar LED lukturīti lasīt sarkanās ogas :)).

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Cik krāsas?

Attēlā ir tikai trīs krāsas.
Divas krāsās klāt piedomā
cilvēka krāsu redze.

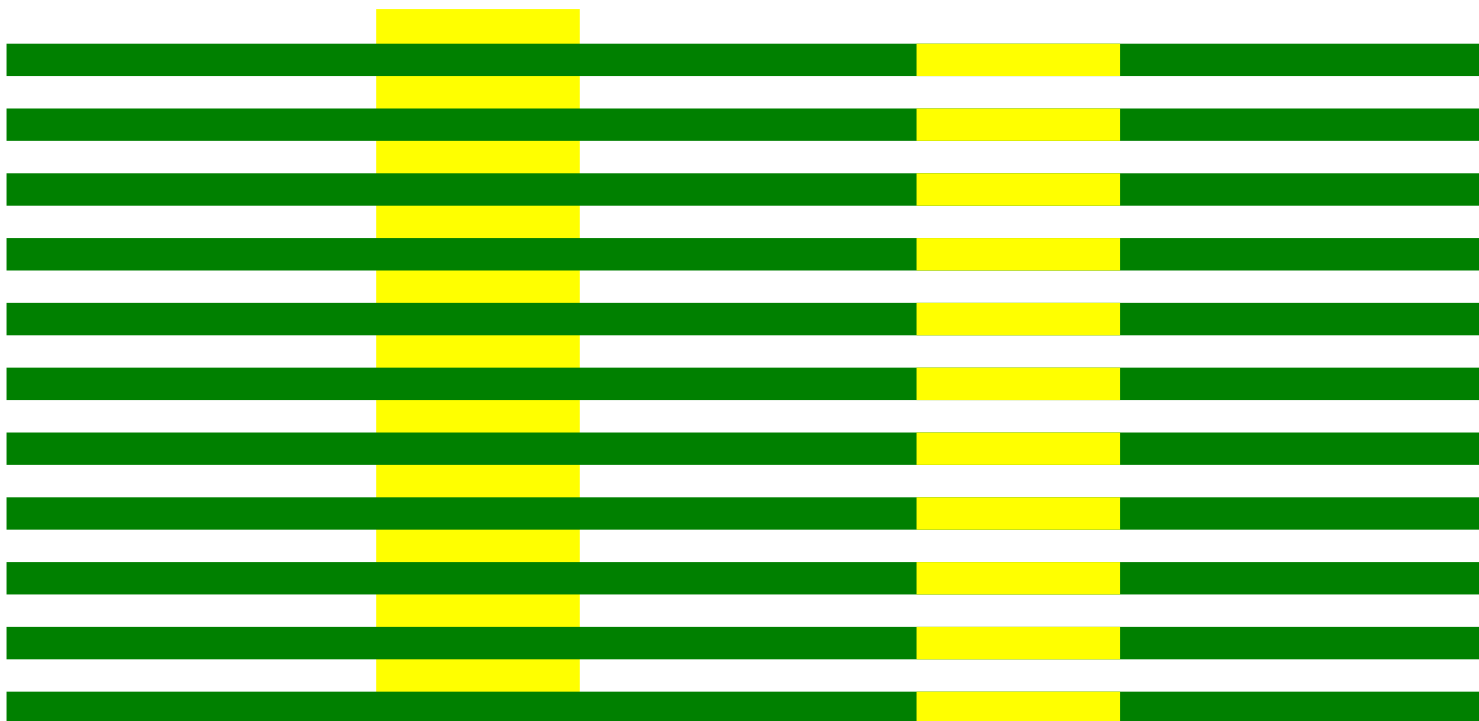

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

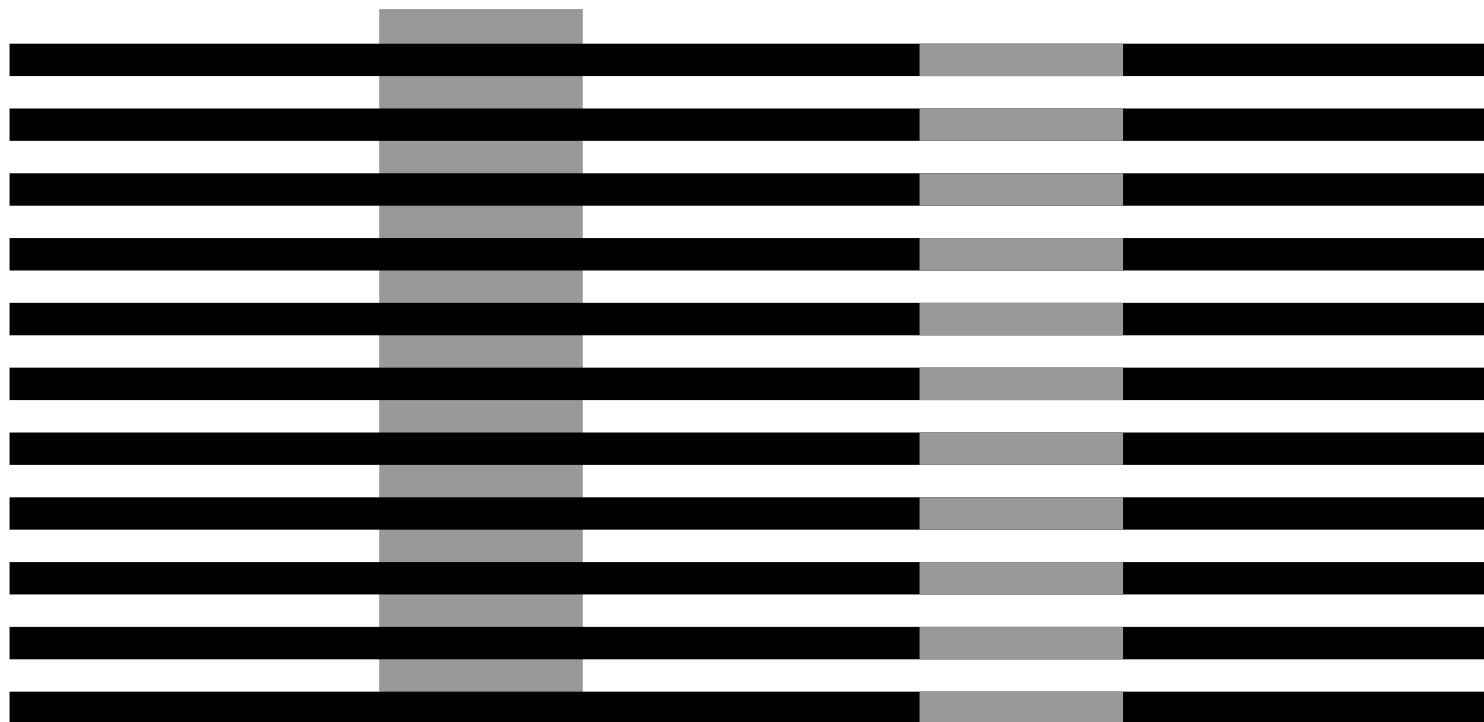
Krāsu maiņa

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

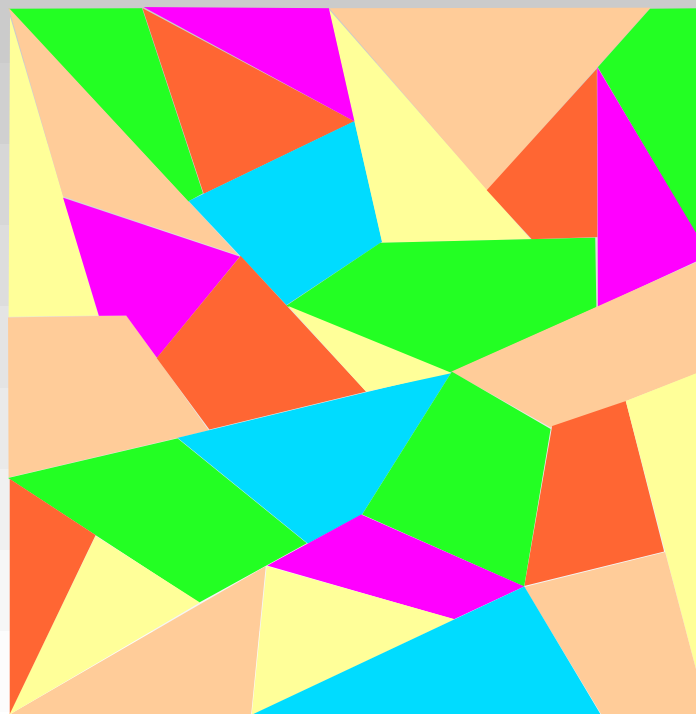
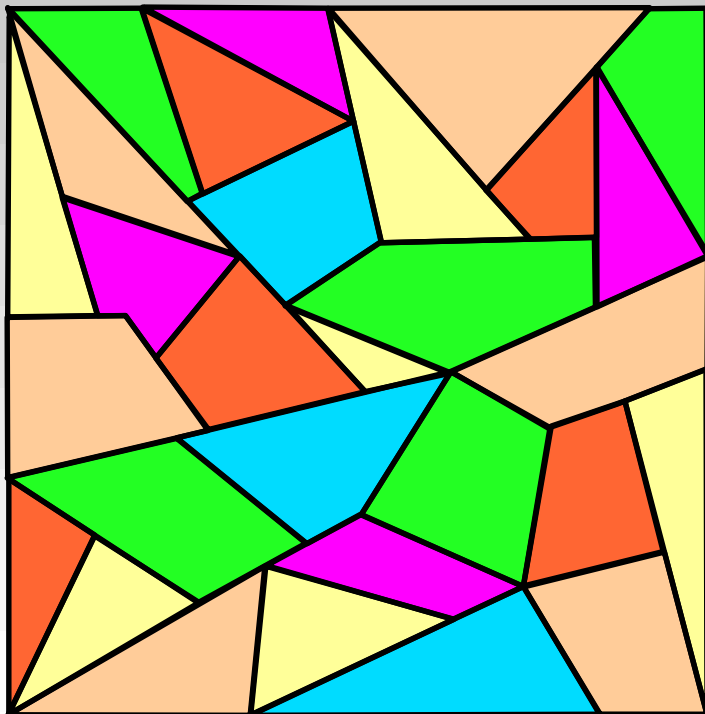
Pelēko toņu maiņa

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

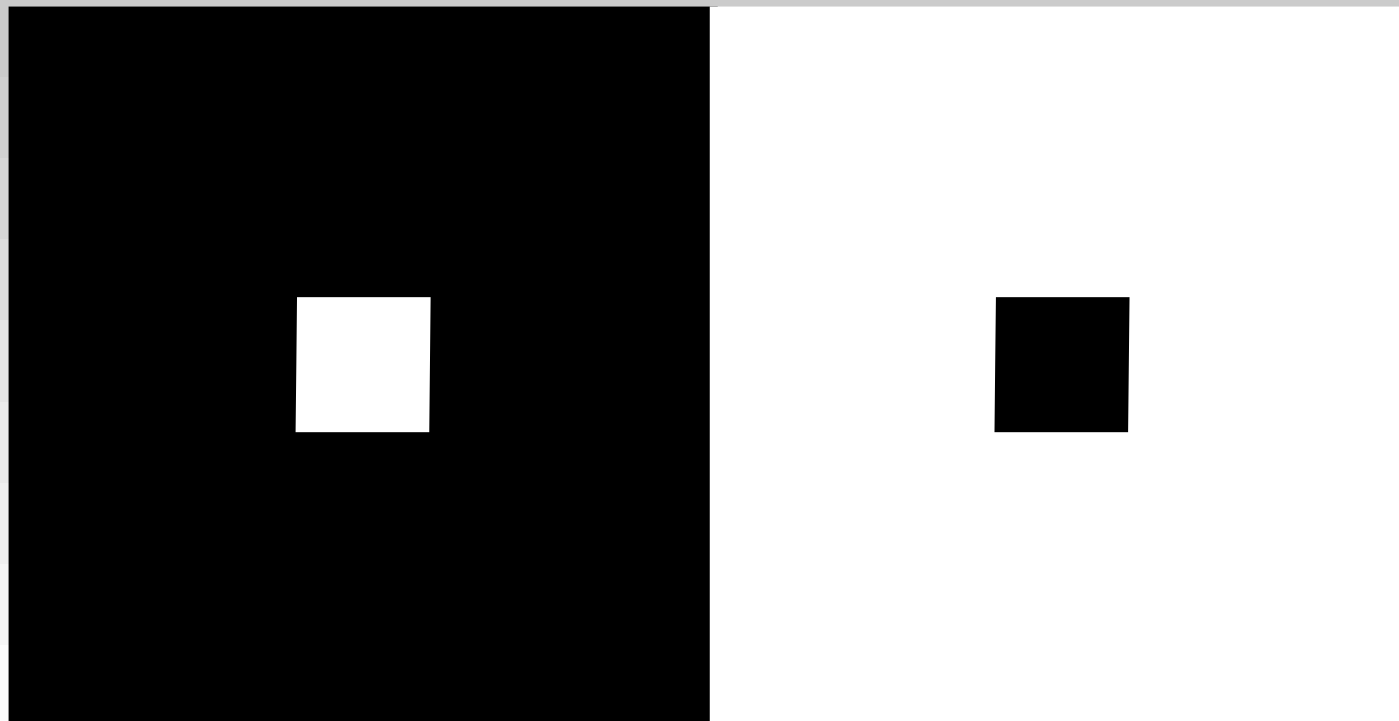
Rāmja ietekme uz saturu

Tumšais rāmis „paspilgtina”
krāsas.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Pamatnes ietekme uz izmēru

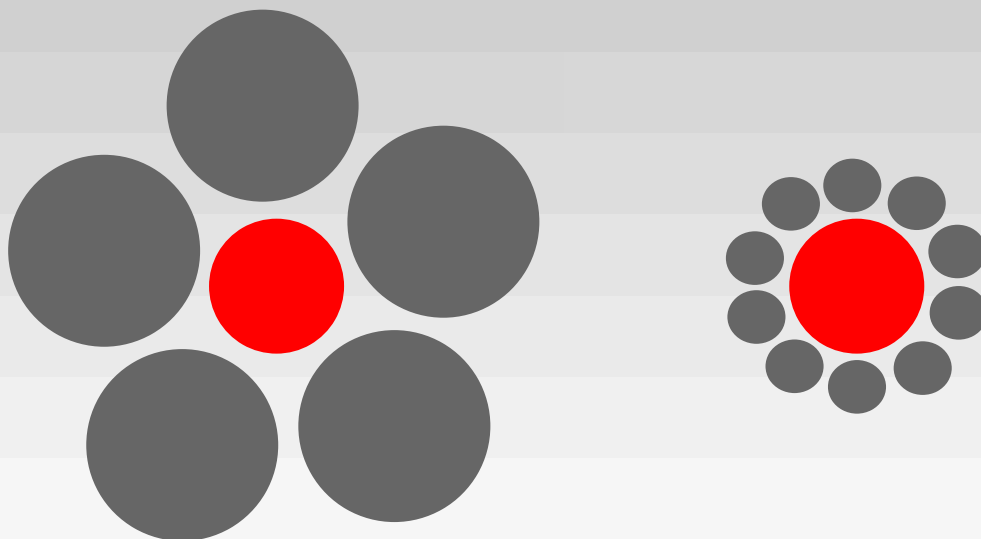
Tumšais uz gaišā izskatās
mazāks nekā gaišais uz tumšā.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Apkārtnes objektu ietekme uz izmēru

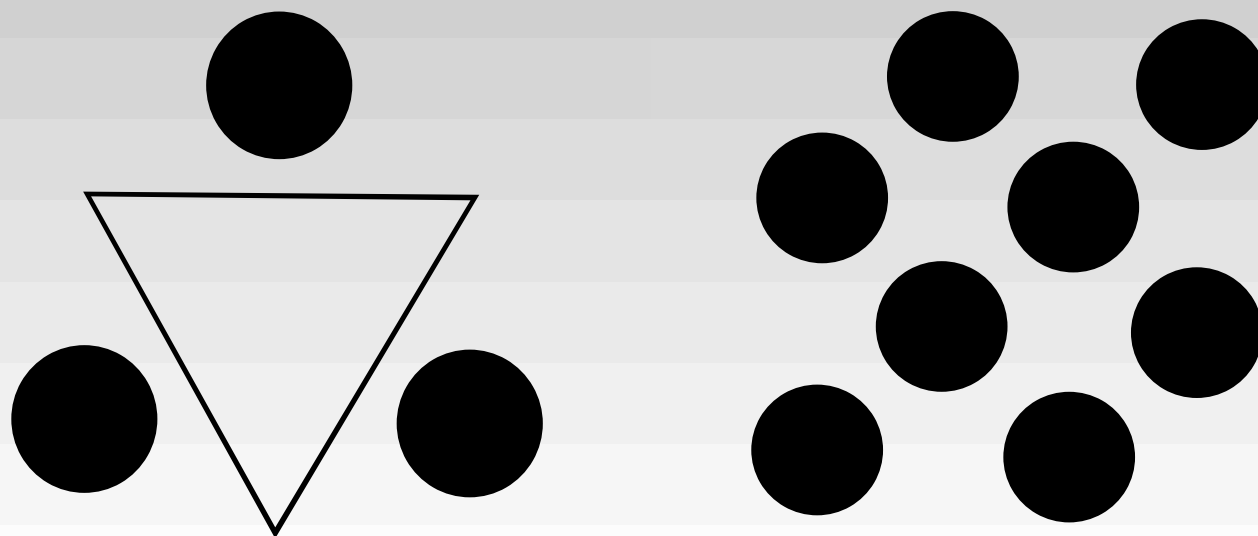
Aplis pa kreisi izskatās mazāks neka aplis pa labi, jebšu abi sarkanie apli ir pilnīgi vienādi.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Kad redzam neesošo

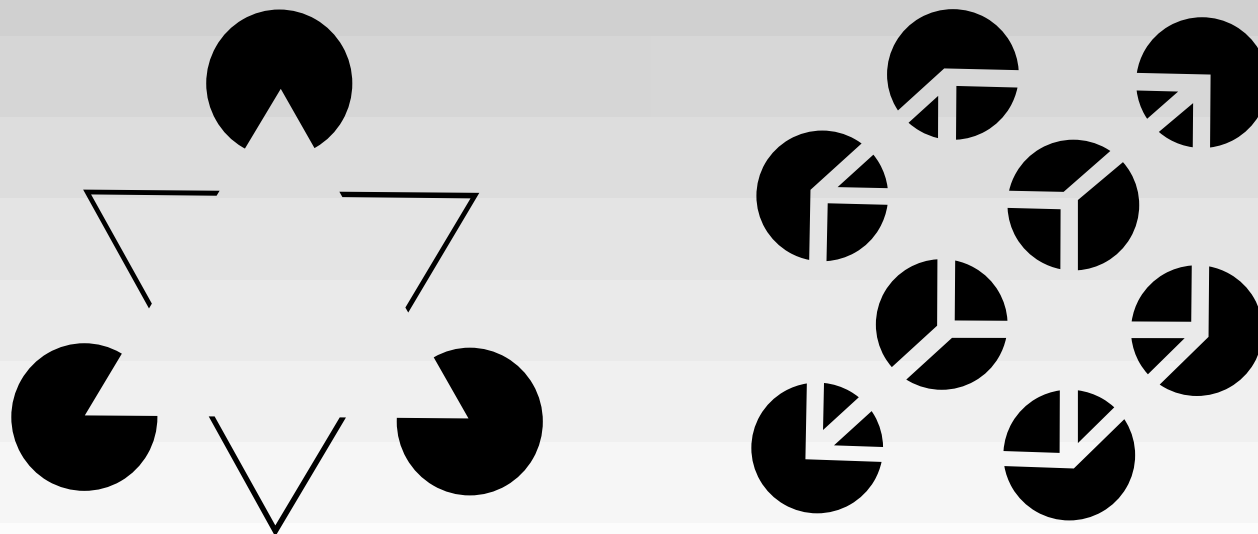
Cilvēka prāts mēģina atrast atpazīstamus apveidus apkārtējā jūklī. Savienojot neesošas līnijas ieraugām trīsstūri (pa kreisi) un 3D kubu (pa labi).

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Kad redzam neesošo

Cilvēka prāts mēģina atrast atpazīstamus apveidus apkārtējā jūklī. Savienojot neesošas līnijas ieraugām trīsstūri (pa kreisi) un 3D kubu (pa labi).

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Kad redzam neesošo

http://joe-ks.com/archives_jul2007/DoubleVision.htm

Puķes, tauriņš, koks un putniņi vai varbūt divas sejas? Cilvēka redze ir objektorientēta – tiek meklēti atpazīstami raksti (paraugi).

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi

Biol2045

***Ieteikumi
karšu veidotājiem***

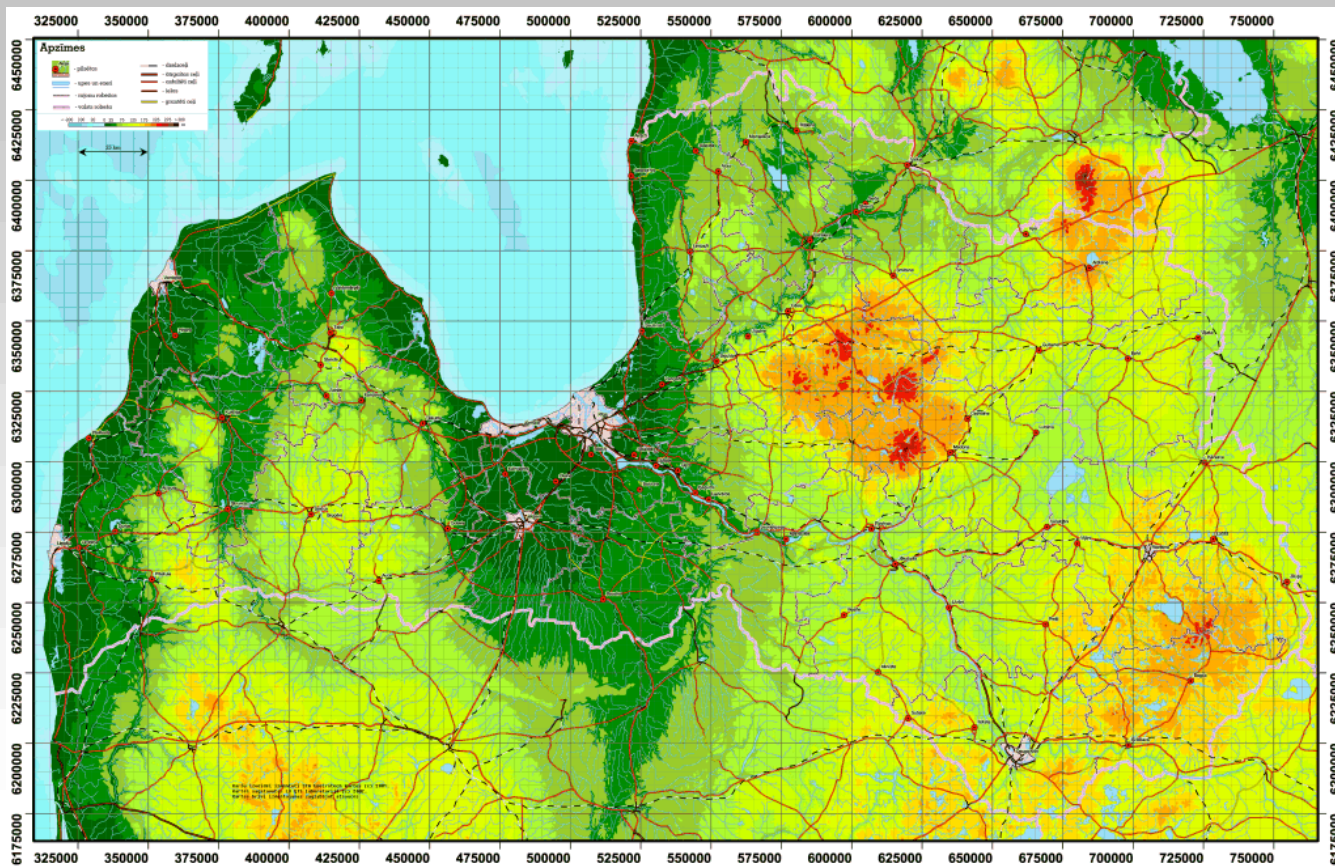

Veidojot kartes un shēmas, jāņem vērā:

- pieņemtie apzīmējumi;
- kur shēma tiks rādīta (krāsaina izdruka, melnbalta izdruka, brīvā dabā uz stenda, uz datora monitora, televīzijā utt.);
- kam shēma domāta (plašai auditorijai, bērniem, noteiktas grupas speciālistiem utt.);
- pastāvošie uzskati.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

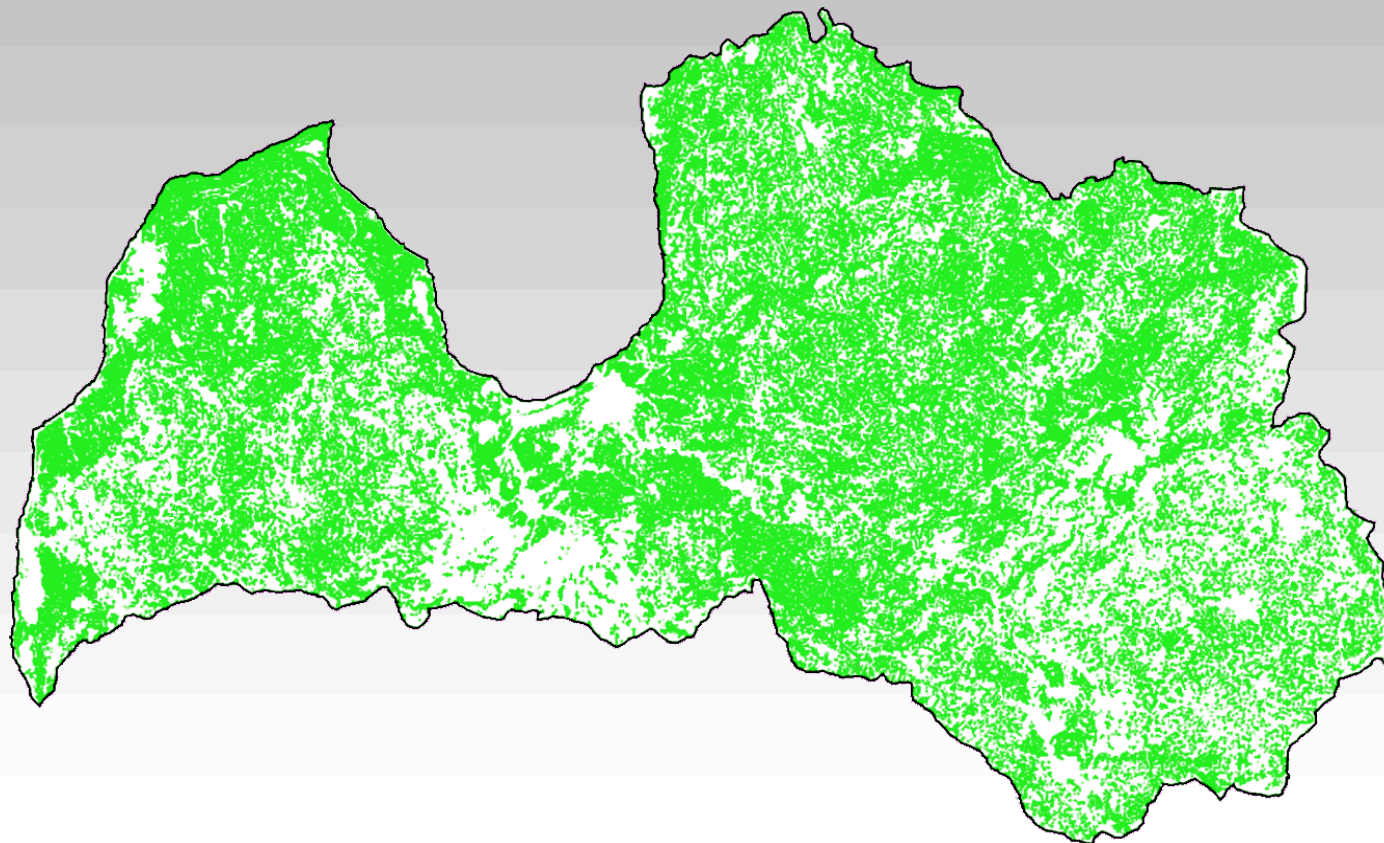
Augājs vai augstums?

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Augājs vai augstums?

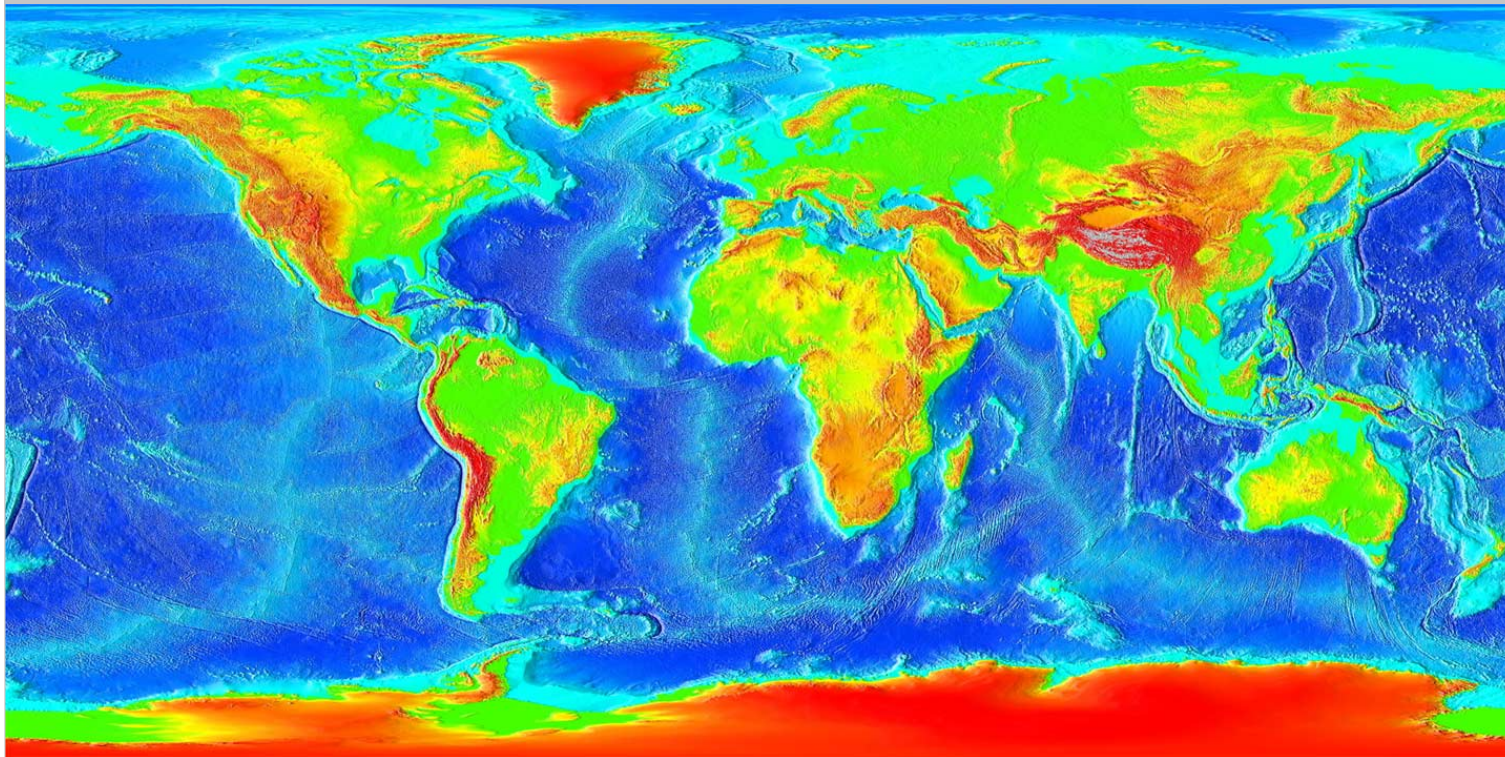

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

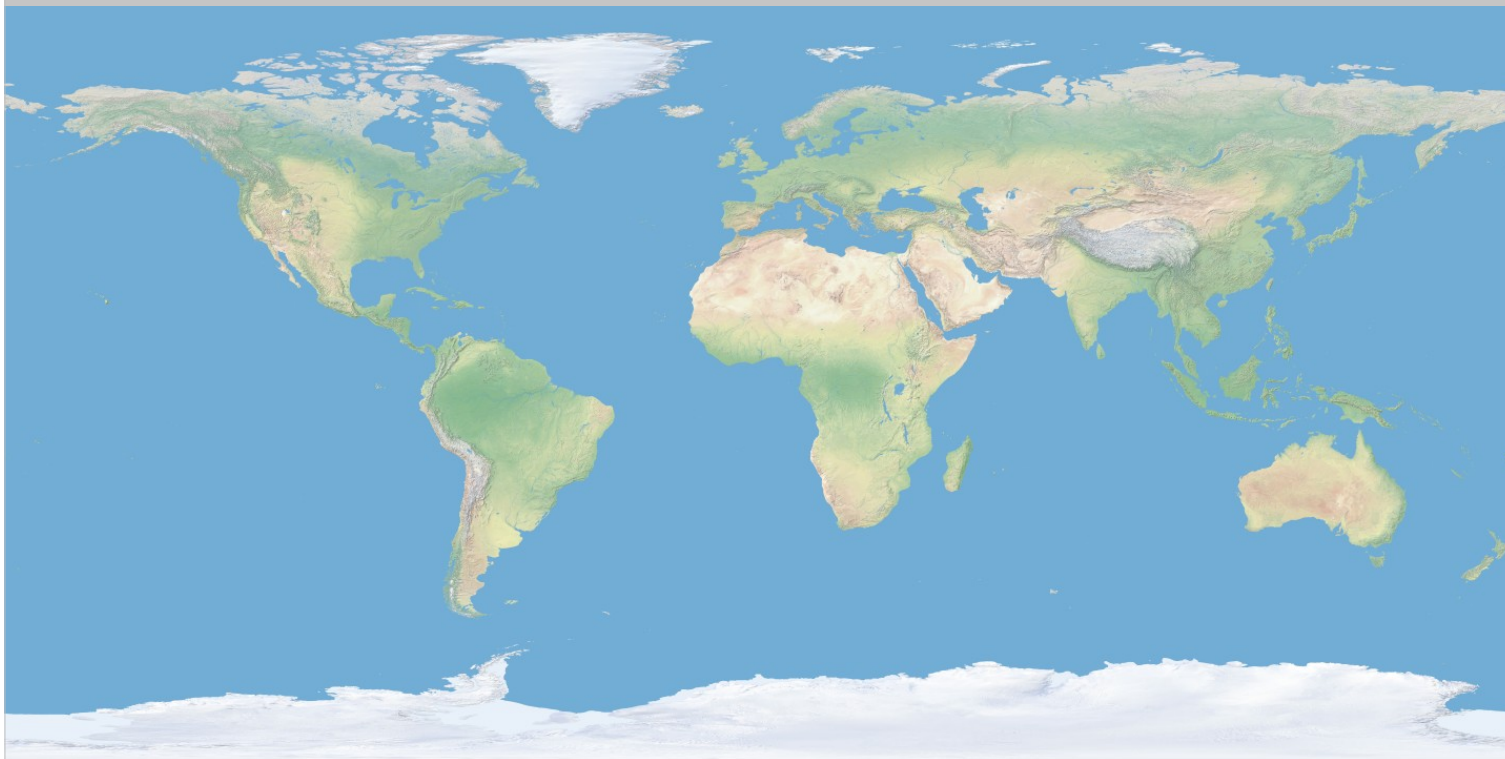
Augājs vai augstums?

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021. <https://www.giss.nasa.gov/tools/gprojector/>

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Augājs vai augstums?

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis 2021. <https://www.kalviskis.com/natural2/pages/download.html>

Latvijas veģetācija un biotopi

Biol2045

Pieņemtie apzīmējumi

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Latvijas satelītkarte
mērogā 1 : 50 000; VZD, 2000.

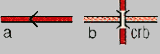
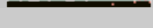

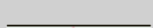

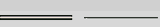
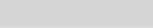

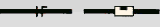
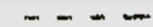

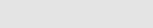
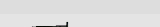
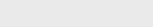

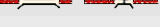
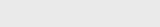

Latvijas topogrāfiskā karte
mērogā 1 : 50 000; LĢIA, 2008.

Pievērsiet uzmanību
dzelzceļa līnijai. 2008. gada
kartē tā nav pazudusi, bet tikai
uzzīmēta ar cita izskata līniju.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

	autostrāde super highway		Satiksmes ceļi autostrāde; stāvieta
	maģistrālais ceļš, ceļa indekss main motorroad, road index		automaģistrāle - platums 7 m un lielāks: a) ar melno segumu, kritums 8% un lielāks; b) ar grants segumu, orb - caurbrauktuve
	šoseja highway		šoseja - platums mazāks par 7 m: a) ar melno segumu, b) ar grants segumu
	zemesceļš soil road		būvējams ceļš
	brauktuve apdzīvotā vietā road in populated area		ceļu numuri: starptautiskais ceļš; galvenais ceļš; 1. kategorijas ceļš
	dzelzceļš railroad		uzlabots zemesceļš, zemesceļš
	elektrificēts dzelzceļš electrified railway		lauku un meža ceļš
	šaursliežu dzelzceļš narrow gauge railway		divsliežu elektrificēts dzelzceļš; stacija
	dzelzceļa stacija, pieturas punkts railway station, railway halt		viensliežu dzelzceļš, pieturas punkts; šaursliežu dzelzceļš
	elektropārvades līnija power transmission line		strupceļš, platforma; trošu ceļš
	naftas vads oil pipeline		tilts; paceļams vai pagriežams tilts
	gāzes vads gas pipeline		Citi apzīmējumi augstsprieguma elektropārvades līnija, spriegums kilovoltos
			a) pazemes gāzes vads, kompresoru stacija; b) pazemes naftas vads
			metāla vai mūra nožogojums; objekta kontūra

Latvijas satelītkarte
mērogā 1 : 50 000; VZD, 2000.

Latvijas topogrāfiskā karte
mērogā 1 : 50 000; LĢIA, 2008.

Agrāk pie mums pierasts parastu dzelzceļa līniju apzīmēt ar melns-balts līniju. Tagad to apzīmē ar nepārtraukt līniju.

Pieņemtie apzīmējumi

- **Apzīmējumi topogrāfiskajai kartei**
M 1 : 10 000, 3. izdevums, LĢIA Kartogrāfijas departaments, Rīga, 2011.
<https://www.lgia.gov.lv/lv/topografiskas-kartes-meroga-110-000-0>
- **Apzīmējumi topogrāfiskajai kartei**
M 1 : 50 000, 4. izdevums kartes civilajai versijai, LĢIA Kartogrāfijas departaments, Rīga, 2007.
<https://www.lgia.gov.lv/lv/node/863>

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Pieņemtie apzīmējumi

- **MK Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību**
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=I64588>

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi

Biol2045

Kartes sastāvdaļas

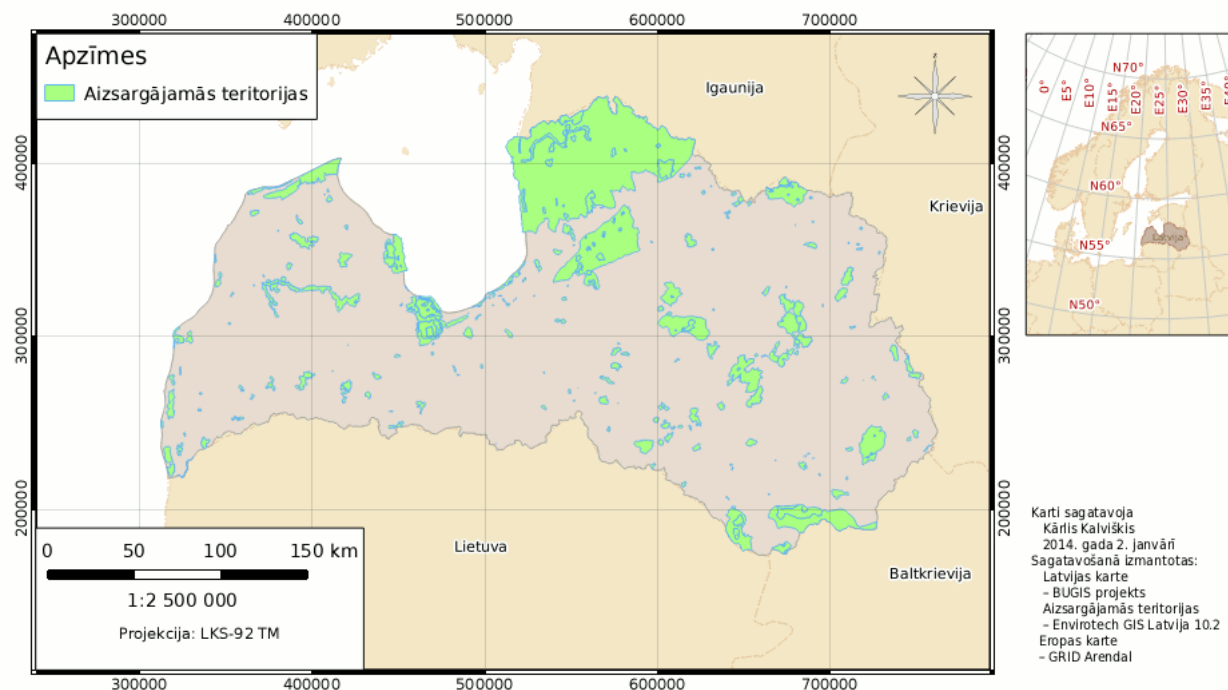
Kartes sastāvdaļas

- kartes virsraksts;
- mēroga lineāls (tipogrāfiski iespīestām kartēm arī mērogs);
- norādei uz ziemeļiem;
- izmantotā projekcija;
- koordinātu tīkls;
- koordinātas;
- leģenda (apzīmes);
- atsaucei uz izmantotajiem datiem;
- kartes autors un sastādīšanas datums;
- pārskata karte;
- cita noderīga informācija.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Kartes sastāvdaļas (piemērs)

Aizsargājamās teritorijas Latvijā

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Dažādu karšu piemēri aplūkojami papildmateriālos.

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi

Biol2045

Papildus uzziņai

Literatūra

- *Mark Monmorier*, 1996.; **How to Lie with Maps**; The University of Chicago Press; ISBN: 0-226-53421-9
- *Jānis Štrauhmanis*, 2004.; **Kartogrāfija**; RTU izdevniecība; ISBN: 9984-32-704-3
- *Jānis Štrauhmanis*, 2005.; **Teorētiskā kartogrāfija**; RTU izdevniecība; ISBN: 9984-32-453-2

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Papildus izmantotā literatūra

- *Māris Kundziņš*, 2004.; **Dabas formu estētika**; Madris; ISBN: 9984-31-756-0
- *Valdis Rēvalds*, 2001.; **Optika no senatnes līdz mūsu dienām**; Mācību grāmata; ISBN: 9984-18-175-8
- *Cynthia A. Brewer*, 2005.; **Designing better Maps**; ESRI Press; ISBN-13: 978-1-58948-089-6

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Papildus lasāmviela

- **Fundamentals of Mapping**
<http://www.icsm.gov.au/mapping/>
- **Introduction to Topographic Maps**
http://geology.isu.edu/geostac/Field_Exercise/topomaps/
- **Cartographic Communication**
http://www.colorado.edu/geography/gcraft/notes/cartocom/cartocom_f.html

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Noderīgas vietnes

- Color Brewer 2
<http://www.colorbrewer.org/>
<http://colorbrewer2.org/ColorBrewer.swf>
- Map Icons Collection
<http://mapicons.nicolasmollet.com/>

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.

Latvijas veģetācija un biotopi :: Biol2045

Paldies par uzmanību!

Telpisko datu digitālā apstrāde :: © Kārlis Kalviškis, 2021.